

המלך חוסיין להכנת הדיון באו"ם, ובתיווך בין שליטי אלג'יריה ומארוקו. לא היתה כל סיבה לבואו של גולדמן. קיימתי עימו מגע טלפוני במהלך הוועידה. הוא התעניין בה מאד ואף שלח לה ברכה. כפי שעשה גם עראפאת.

אך גם לדעתי יש לשמור את גולדמן, נשיאה לשעבר של ההסתדרות הציונית העולמית, למיפגש שיהווה מיפנה מהפכני — פגישה בינו לבין עראפאת.

קדומי היה עסוק באו"ם ובאמריקה הרומית. מתי פלד, שגם שמו הונטר, עמד גם הוא לפני ברירה קשה. כי באותו יום עצמו, שבו נפתחה הוועידה ברומא, היה עליו להשתתף בסימפוזיון בהארוארד, על אותו הנושא. בהשתתפות שלושה מי ראשי הציבור האקדמי הפלסטיני, אנשי אש"ף. בהתייעצויות שנמשכו עד הרגע האחרון החלטנו להתחלק בתפקידים — אני לרומא, פלד לבוסטון.

עוד אדם אחד נעדר: הבישוף היהלריון קאפוצ'י, שגם שמו הונטר כר כמי שהוזמן לבוא, ושנענה להזמנה בהתלהבות. הבהרתי שדרכים שקטות שלא נוכח להשיג תתפ בוועידה שבה יהיה נוכח איש זה.

עמדתו נתקבלה בהבנה, ונוצר מצב מבין במיקצת. נמצא פיתרון איטלקי מובן הק: האפיפיור אסר על קאפוצ'י לבוא. קאפוצ'י לא נואש, והגיש עירעור בוואי תיקאן. הוא ביקש שיתור לו לפחות להיות נוכח בוועידה, מבלי לנאום. גם עירעור זה נדחה. קאפוצ'י לא הופיע.

ליווי פלסטיני

שנחת מטוסנו ברומא, באיחור הרגיל, אחרי הצות. המתינו לנו כמה בחורים בעלי חזות פלסטינית בולטת. הם עזרו לנו בסידורים והביאו אותנו למלון. שבו שוכנו כל משתתפי הוועידה, וביניהם הם הישראלים והפלסטינים. בחדר ובעבר כוביה. (סידור זה הבטיח כי הישראלים והפלסטינים פגשו איש ברעהו, בפגישות אקראיות, כמה פעמים ביום. הדבר הוסיף ליחסי-אנוש ולהעמקת ההיכרות).

על הופעת הפלסטינים בנמל-התעופה שמעתי לאחר מכן סיפור משעשע. מפי אחד מהם. מסתבר כי המרגנים האיטלקיים — כולם חברים חשופים בבית-הגב חרים ובסאט — פנו למיטרה והודיעו לה בוואנו, בצירוף בקשה להבטיח את חיטוננו. המיטרה הרומאית עסקה עתה במילחמה לחיסול-זולמות עם הבריגדות ה-אדומות (ואף בימי שהותנו היו כמה רציי חות הדדיות בעיר). היא הודיעה שאין לה כוח-האדם הדרוש להבטחת שלומנו. אז עלה במחשם של האיטלקים הרעיון הגאוני שהפלסטינים יקבלו את פנינו ו- ילכו אותנו — ובכך תימנע כל סכנה מצד פלסטינים אחרים. לא עלה על דעתם ש- עלולה להיות צפויה לנו סכנה דווקא מצד חוגים יהודיים קיצוניים.

ההיכרות הממשית בין חברי שתי הי- מישלחות — וגם עם המישלחות האת- רות — נוצרה בבוקר יום הפתיחה. בחדר האוכל של המלון, באוטובוסים שהובילו את כולנו ביחד לוועידה, ובטרקלינים של בניין הפרלאמנט, שבו נערכה הוועידה. זיהינו איש את רעהו, ניגשנו לחצנו ידיים, החלפנו דברי-מימסום. האווירה היתה ידי- דותית, ואף לבבית.

למען האמת, נקטתי בימים שלפני הי- וועידה במצעים מסויימים כדי לוודא מראש מה יהיה טיב היחסים בין שתי המישלחות. רק אחרי שנמסר לנו על-ידי הצד השני שהיחסים יהיו הוגנים וידי- דותיים, לא רק בשיחות פרטיות אלא גם בהופעות הפומביות, החלטנו סופית להשי- תתף בכנס.

עוד דבר הוסכם מראש, כטרם באנו לרומא: שנציג אש"ף ושא את דבריו בשיבת הפתיחה, ושי- הנואם הראשון אחריו יהיה דובר המישלחת הישראלית. וכך היה. הייתי הנואם הראשון אחריו דג'ני ביום הראשון — וכל העיתונות האיטלקית והבינלאומית תיארה את היום כאילו היו בו שני נא- מים אלה בלבד, שנותחו בהרה- רה.

נאמו של סגן-השר האיטלקי, קארלו פראקאנזי איש המפלגה הנוצרית-דמוק- רטית.

סית, שנשא את ההרצאה המרכזית, כימעט ולא הוזכר כלל.

זהו ג'יהינום חי!

אשר קם דג'ני לשאת את דברו, הושלך הס באלום. איש לא הכיר את האיש קודם לכן. זה עתה יצא מן האל- מוניות, שבה שמר אש"ף את רוב אנשיו. אם ציפה משהו לגבר אלום, בעל קול פאחטי מהדהד, נציג הולם של "אירגון המרצחים הקרוי אש"ף", אוכזב. דג'ני הוא איש אלגנטי, בעל קול נעים, אשר יכול היה למצוא את מקומו בכל שרות דיפלומטי בעולם. הוא דיבר ערבית בניגון המעודן שהזכיר לי את מצריים (אולי מפני שדג'ני שהה שנים רבות במצריים, כפי שהתברר לי לאחר מכן). דבריו תרגמו בזמנית לאיטלקית, לצרפתית ולאנגלית.

הוא דיבר בלי טכסט מוכן. במשך שלוש שות רבעי השעה גולל את טענות אש"ף נגד הסכמי קמפ-דייוויד, שאין בהם פיתרון לבעייה הפלסטינית. תחת להביא לשלום, הביאו להגברת הלוחמה הישראלית בלב- נון. "אני בא משם", אמר. מבלי להרים את קולו, "זהו ג'יהינום חי!"

איך אפשר לדבר על שלום, כאשר ישראל מנצלת את הסכמי קמפ-דייוויד כדי

את חיסול מדינת-ישראל. טענה זו כמות, כמוכן, כביטול האמנה — בדרך עקיפה. הוא אמר שאש"ף מתנגד למדיניותה של ממשלת ישראל, אך עוקב בדריכות אחר המתרחש בתוככי ישראל ויודע על קיומם של כוחות-שלום, המנהלים בה מאבק אמיץ וראוי-להערכה למען הצדק והשלום. למרבה הצער, אמר, בפנותו אלינו, כוחות אלה אינם די חזקים כדי להשפיע על מדיניות הממשלה, המנהלת מלחמת-השמדה נגד הפלסטינים בלבנון. (נדמה לי שבאותם רגעים עצמם התנהל בשמי לבנון הקרב האווירי, שבו הופלו ארבעה מטוסים טוריים).

כאשר ירד מן הדוכן, לקול הי- תשואות, היה ברור לכל המו- לחים — ודג'ני בתוכם — כי היה זה הי- נאום המתון ביותר שהושמע אי- פעם בפי נציג בכיר של אש"ף.

לא היתה בו קריאה לחיסול ישראל, וגם הדברים בגנות הציונות היו מינימליים. היה ברור כי מטרת אש"ף היא הקמת המדינה בגדה וברצועה, שתחיה לצד ישר- ראל — אף כי הדבר לא נאמר עדיין במפורש.

מן הדברים נבע כי אש"ף מוכן להכיר בישראל כמדינה בלבד, תמורת הסכמת ישראל להקמת הי- מדינה הפלסטינית — אך הדבר לא נאמר במפורש.

נדמתני לאחר מכן לשמוע כי עיתון

ברתי, עד שהיה נדמה לי שהדברים מת- קבלים, או לפחות מובנים, כמה פעמים של ראיתי שהם מתלפפים ביניהם מבטים של הפתעה.

מפעם לפעם העפתי מבט גם בשאר המשתתפים בוועידה. אך היה ברור כי אני מדבר במישרין אל הפלסטינים — כשם שהיה ברור כי בחלק מנאומו פנה דג'ני במישרין אלינו. כל העיתונאים הרי גישו בכך, ומשום כך דיברו בתום היום על הידברות ישירה בין שתי המישלחות. ניגשתי לנאום זה בדחילו וברחימו. לעולם אני מדבר בשתי השפות — אחת לישראלים ואחת לערבים. הפעם, יותר מתמיד, רציתי להגיד דברים שימצאו את דרכם אל ליבם ומוחם של הפלסטינים והישראלים כאחד, שייקראו מזר בתל- אביב ובביירות ויעוררו הסכמה בקרב שני העמים. לדעת רבים, זוהי משימה בלתי-אפשרית — ולוא רק בגלל ההבדל העצום בתחושות, בסיסמות, בתוכנן של מילים.

יתר על כן, החזקתי שלא להע- יתר דברים שאינם מוצאים חן כי עיני הפלסטינים: התנגדותי לפיי- גועים באונקלוסיה האזרחית בישי- ראל, תמיכתי בחקיקים החיוביים של הסכמי קמפ-דייוויד, תביעותי מאש"ף.

יודע-יברר הזהירו אותי מראש שלא להעלות נקודות אלה, מכיוון שהיה ברור שיעוררו תגובות שליליות אצל הפלס- טינים. לא נענית לאזהרות. אמרתי את הדברים בבירור ובבהירות. כדי שלא תהיה כל אי-הבהרה לגבי עמדתו של מחנה-השלום הישראלי.

פה ושם ראיתי סימנים של הסתייגות על פני מאזיני הפלסטינים, אך גם סימנים שהם מבינים את המניעים שלנו. הדבר לא הפריע להם להצטרף למחאות-הכפיים הי- חמות שבהן קיבלה הוועידה את הנאום. (הנוסח הסטנוגרפי המלא של הנאום יפורסם בגליון הבא של העולם הזה, ואז יוכלו הקוראים לשפוט בעצמם על תוכן הדברים.)

לא היתה זאת הפעם הראשונה שבה דיברתי באוזני אנשים של אש"ף. אך כמעט בכל הידברות בעבר — חשאית ופומבית, לפירסום ושלא לפירסום — דיברתי באוזני אנשים שהיו ידועים כשור חזי השלום הישראלי-פלסטיני בקרב אש"ף. סעיד חמאמי המנוח השמיע דיעה מהפכנית זו לפני שפתחתי במגעים עימו, אחרי מלחמת יום-הכיפורים. ד"ר עיצאם סארטאוי נאבק על רעיון שלי בצמרת אש"ף זמן רב לפני שהותר לו להיפגש עימנו. הוא הדין לגבי האנשים האחרים שנזכרו עימם במשך השנים.

הפעם ישבו מולנו אנשי-אש"ף מסוג אחר. מאג'ד אבו-שראר היה ידוע כמי שהתנגד בעבר למגעים עם כוחות-השלום הישראליים. דג'ני הוא איש-אמונו של פרוק קאדומי, שהכחיש רשמית את עצם קיום המגעים עימנו, ובכך הנחית עלינו מכה ניצחת ערב הבחירות של 1977. מולנו ישבו אנשי המרכז של אש"ף, אנ- שים שזוהו היתקלותם הראשונה עם האנ- שים והרעיונות של מחנה-השלום הישר- ראלי.

משום-כך שמחתי כפליים כאשר דחצו הפלסטינים את ידי בתום הי- דיון והתיוחסו אלי בדבבות מופי- גנות, לעיני העיתונאים ושאר באי הוועידה, בפנותם אלי בשמי הי- פרטי.

התוכנית של בגין

ה תגובה הפומבית של אנשי-אש"ף לדברי באה למחרת היום, כאשר אחמד צידקאי אל-דג'ני כינס במפתיע מסיבת עיתונאים בטרקלין שלידי אולם-הדיונים, היה זה מעמד מיוחד-במינו, גם הוא ראשון במינו. דג'ני וגימר חמאד ישבו, כשגבם אל הקיר. הם דיברו ערבית, ושני פלסטינים צעירים תרגמו את דבריהם לאיטלקית ולצרפתית.

מולם ישבו ועמדו כעשרים עי- תונאים, כשכמעט מחציתם ישר- אלים. הישראלים שאנו את רוב השאלות, ודג'ני השיב להם ברצון, בפנותו אליהם במישרין. מבחינה זו, היתה זאת הידברות פלסטינית- ישראלית ישירה — כשהפעם הי- דוברים מן הצד הישראלי הם אני שים הרחוקים מאהדה לעניין הי- פלסטיני, וכיניהם גם שונאים מושי- בעים של הפלסטינים.

מכיוון שגם אני עיתונאי, הצטרפתי לי- מסיבה. עמדתי במרחק של מטר מדג'ני.

"לה מונד"
מדווח:

העיתון החשוב ביותר בצרפת ובאירופה, הכתיר את הידיעה במילים "מיפגש פומבי ראשון של נציגי אש"ף עם אישים ישרא- ליים". הידיעה עצמה אומרת: "רומא, סוכנות הידיעות הצרפ- תית. — נציגים של אירגון-השיח- רור הפלסטיני (אש"ף) ואישים ישראלים פגשו ברומא ביום ב', 24 בספטמבר, וזו בפעם הראשונה באופן פומבי, לרגל סימפוזיון בינלאומי על זכויות הפלסטינים. "שני המשתתפים העיקריים של מיפגש זה, שנערך בבניין הפרל- מנט האיטלקי, היו האדונים צי- דק אל-דג'ני, וועץ של מר יאסר עראפאת, ואורי אבנרי חבר הכנסת מטעם מפלגת שלי".

"עצם העובדה שאנו נפגשים ב- רומא, למרות הביקורת מצד חל- קים מסויימים במחנה שלכם וי- במחנה שלנו, מוכיחה כי הגיע הזמן להפסקת האלימות ולפתיחת משאומות אמתיות", הצהיר מר צדקי אל-דג'ני באוזני הח"כ הי- שראלי.

"האדונים צדקי אל-דג'ני ואבי- נרי קיימו, ביום ב', שיחה ראשו- נה מאחרי דלתים סגורות."

PREMIERE RENCONTRE PUBLIQUE ENTRE DES REPRESENTANTS DE L'O.L.P. ET DES PERSONNALITES ISRAELIENNES

Rome (A.F.P.). — Des repré- sentants de l'Organisation de li- bération de la Palestine (O.L.P.) et des personnalités israéliennes se sont rencontrés à Rome, lundi 24 septembre, pour la première fois publiquement, à l'occasion d'un colloque international sur le droit des Palestiniens.

Les deux principaux partici- pants à cette rencontre, qui se déroulait dans l'enceinte du par- lement italien, ont été MM. Sedki Al Dajani, conseiller de M. Yasser Arafat, et Uri Avneri, député du parti Shell à la Knesset.

« Le fait même que nous nous trouvons ensemble à Rome, en dépit des critiques émanant de certains secteurs de votre camp, comme du mien, prouve que le temps est venu que cesse la violence et qu'une véritable négocia- tion s'engage », a déclaré M. Sedki Al Dajani au député israélien.

MM. Sedki Al Dajani et Avneri avaient eu, lundi, un premier en- tretien à huis clos.

ישראלי מכובד אחד כתב כי דג'ני לא דיבר על מדינה בחלק מן הארץ, אלא חזר על תביעת אש"ף לארץ כולה. זהו שקר גס — או שיש של חוסר הבנה מינימלית. נכחו באלום כמאה איש ואשה, ביניהם כחצי תריסר עיתונאים ישראלים, ביניהם לפחות אחד — אמנון קפליוק, כתב על המישור — שהוא מומחה לשפה הערבית. **איש לא שמע דברים כאלה. הכל שמעו את ההיפך.**

מלים ומבטים

כ מוסכם מראש, נאמתי אחרי דג'ני, למרות שהדבר לא צויין בפירוש, והישראלים לא הוזמנו כמישלחת אחידה, אלא ייצגו חוגים שונים, היה ברור לעי- תונאים כי הנה מדברים, בזה אחר זה, הדוברים הראשונים של המישלחת הפלס- טינית והמישלחת הישראלית.

כמו דג'ני, דיברתי בלי טכסט מוכן. לא רציתי להיות כבול לגליונות נייר, אף שידעתי כי עלי לשקול כל מילה. אף רציתי להסתכל בעיניהם של הי- שרוחים הפלסטיניים, לראות מה מעורר אצלם הסכמה ומה מעורר התנגדות.

כאשר נוכחתי כי פסוק מסויים מעורר אצלם תמיהה או הסתייגות, פירטתי והס-